kostlane tuleks, kelle poole sõda teda weaks, miks ei ole tema minu palumist täitnud?« — — Waene mees! nende mõtedega teed sa enesele ja tütarlapsele ülekohut. Tunnekstid sa paremine tema südant, kül sina siis teakstid, kuda esimest truui armastust sealt seest ükski wägi ei jõuaks kustutada. Mälestus wõib aegalti rahulikult magada, kui oleks juba surnud, aga kogemata pisukesed juhtumised äratawad teda jälle elusse. Sõõd, mis ammugi kustunud arwati, lähwad jälle lõkendama ja wõiwad rohkem palawust sünnitada, kui üks sõda kannatada jõuaks. Meestega on lugu teistwiist, neil ei ela nii õrnat tundmust südames, kui naesterahwal. Aga Hans petis ülemal räägitud mõtlemisega niisamuti ise ennast, Else mehele minemine ep oleks temal kogunist kerge olnud. Ehk temal praegusel seisusel kül pisemat naisewõtmise lootust ei tohtind olla, elas ta ommetegi lootuse petusel, kui tulekstid, kes teab mis imewäed temale appi.

Ühel õhtul, paar pääwa enne Hansu lahkumist, istus ta Elsega magusal jutul, kus ta endist palumist uuendates jälle tütarlapsele nõu andis, mehele minna ja teda unustada. Eis kuulis tük aega tema jutu, ega lausunud sõnakest, mis Hansule mõtet kaswatas, wõitu olewa saanud. Wiimaks ütles Eis: »Lõpetame jutu, armas sõber! mul ei ole sellepoolt midagi juhatamist tarwis, sest minu nõu on juba ammugi peetud, mis ma pean tegema ehk jätma. Esiotsalt olen kõik kosja ja meheleminemise mõted nii kõrgele warna otsa riputanud, et n'ad sealt minu käte ei pea tulema. Niikaua kui meie siin põrmu peal liigume, ehk teine teisest kül kaugel, peab sõbruse pael südameid meil ligi hoidma, et enne surma lahutust ei tuleks. Kirjuta aeg aealt mulle, kui mahti saad ja igatsus sind taga kihutab, — ma tahan sulle mõnekorra wastust anda. Ühte aga palun tähele panna: armastusest meie wahel ei tohi enam jutu olla! mõted, mis sinna rajale puutuwad, uinutame unustuse sängi, aga sõbrus jääb muutmata surmani.« Selle kindla tunnistuse wasta ei tohtind Hans pikemalt waielda.

Mis minewal aastal juba räägiti, oli ***i wallas uus noor koolmeister ammetisse seatud, kes Mihkli kuul õpetamist alustas ja Mai kuu lõpuni edasi toimetas, kus kool jaweks

puhkama pandi. Peeter Mõistand ja teised mõistlikud peremehed, kelle lapsed koolis käisiwad, olid koolmeistriga rahul, aga wana Põllupap ühtepuhku koolmeistri wastanik. Tema usutunnistuse kitsad kingad pigistasid tal kohe jalga, kui midagi uudist etewõeti ja tehti, mis tema silmas ilmlik näitas. Koolis aga tehti mõnda, mis seal enne ei oldud tehtud. Kui koolmeister lastele õpetas waimuliku laulust neljal healel laulma, ei seisnud kül Põllupap selle wasta, aga koolmeister ei jäänud seal seisma, waid läks kaugemale, ei üksnes lauludega, waid mõnes teistes tükides, mis wana Mihkli südant paisuma, ja teda sagedast ohkama sundisid, et taewas ise api tuleks segasid asju parandama! sest koolmeister laskis wahe wahel ka ilmliku laulust lapsed laulda, jah tema läks weel kaugemale ja seletas lastele, et rahwa laulud ja ennemuistesed jutud pat ei pea olema! Seda ei suutnud Põllupapi süda pikemalt kannatada, tema läks ühel pääwal oma langu Mõistandile ja ütles järsku: »Sina, kui wallawanem, pead koolmeistri eksiteelt tagasi wiima, nõnda ei tohi meie walla asjad kauemine edasi minna, siin peab abi tehtama j. n. e. Ühe teise mehele oleks Peeter niisugust jutu ehk pahaks pannud, aga wana languga oli teine lugu; tema muidune igapidi laitmata olemine ja helde süda waeste ja hädaliste wasta tegid, et temale pahaks ei pandud, mis mitu teist ei oleks tohtind rääkida. Põllupapi wagadus tuli tema lapselikust südamest, ja ei olnud kui mitmel teistel üks ümberwõetud sõba, misga tõsised kombed kinni kateti. Tema oli muidu osaw põlluharija, majaperemees ja asjade talitaja, aga mis neist igapääwastest töödest mööda läksid, seal nähti tema mõistuse piired wäga kitsad, mis wähem temale, kui tema kaswatajatele süüks tuleb panna. Tema arwamist ja soowimist mööda oleksiwad kõik inimesed temaga ühel wormil pidanud mõtlema. Et maailmas asjad edasi lähäwad ja midagi endise paika seisma ei jää: tegi temale südame walu ja sundis teda sagedast ohkama, et Jumal api tuleks asju parandama! Sellepärast tegid, kuda ülemal kuulsime, koolmeistri uendused temale tuska ja arwas tema neid awalikuks märkideks, et wiimne pääw juba tulemas. »Koo-

Eesti rahwa Kasuline Kalender 1869, lk. 29